

УДК 631.16

О.О.ПРОКОПЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ „ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА”

Відображено і проаналізовано різні підходи до визначення поняття „фінансовий стан підприємства” зарубіжними та вітчизняними авторами. Узагальнено відомі точки зору відносно визначення економічної сутності поняття „фінансовий стан підприємства”.

Отражены и проанализированы разные подходы к определению понятия „финансовое состояние предприятия” зарубежными и отечественными авторами. Обобщены известные точки зрения относительно определения экономической сущности понятия „финансовое состояние предприятия”.

Considers different approaches to the definition of the concept «the financial condition of an enterprise» and analyzes the approaches to the approaches to the determinate problem of foreign and home authors. We have generalized well-known views on the definition of the economic essence of «the financial condition of an enterprise».

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, показники та аналіз фінансового стану.

На сьогоднішній день економіка України знаходиться в кризовому стані. Більшість комунальних підприємств створені і функціонують до моменту переходу на ринкові відносини і не один десяток років. Положення багатьох з них дуже тяжке, оскільки вони відчувають нестачу обігових коштів, велику дебіторську та кредиторську заборгованості, основні засоби знаходяться в межах до 70%, які підлягають заміні, що безпосередньо впливає на фінансову спроможність підприємства.

Метою даної роботи є аналіз підходів щодо визначення поняття фінансового стану, виділення їх спільних та відмінних рис. Великий внесок у вирішенні проблем, що стосуються фінансового стану підприємства, зробили Г.В.Савицька, І.О.Бланк, О.М.Волкова, Е.А.Макар'ян, С.Е.Макар'ян, Г.П.Герасименко [2, 4, 6, 8] та ін.

На підприємствах потрібно систематично робити фінансовий аналіз, оскільки своєчасна поінформованість управлінського персоналу дає змогу контролювати діяльність підприємства в цілому, вчасно приймати певні рішення та впроваджувати заходи щодо покращення фінансового стану.

Показниками та факторами стійкого фінансового стану підприємства є його платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових

ресурсів.

Показники та фактори незадовільного фінансового стану: неефективне розміщення коштів, брак власних оборотних коштів, наявність стійкої заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві.

До основних показників фінансового стану підприємства можна віднести:

- оцінку майнового становища;
- оцінку фінансової стійкості (незалежності підприємства);
- оцінку платоспроможності підприємства;
- оцінку результативності діяльності підприємства;
- грошовий потік.

Проаналізувавши структуру активів та їх динаміку, отримаємо показники майнового стану.

Оцінку фінансової стійкості здійснюють за допомогою різноманітних коефіцієнтів. До них можна віднести такі коефіцієнти: фінансової незалежності, оборотності дебіторської заборгованості, оборотності кредиторської заборгованості, фінансової стійкості, загальної ліквідності, фінансової активності та ін.

Також існує певна кількість коефіцієнтів-індикаторів, які відображають рівень платоспроможності. На думку Л.С.Васильєвої і М.В.Петровської: платоспроможність – це здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання, що витікають з торговельних, кредитних та інших операцій грошового характеру [1]. Коефіцієнт покриття, коефіцієнт абсолютної ліквідності – коефіцієнти, які характеризують рівень платоспроможності. В свою чергу ліквідність розділяється на такі показники – коефіцієнт термінової ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності та коефіцієнт поточної ліквідності. Ліквідність підприємства – це наявність у нього оборотних коштів в розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, навіть з порушенням термінів погашення, що передбачені контрактами [2].

Результативність діяльності підприємства відбивається такими показниками – чистий дохід, чистий прибуток, рентабельність та ін.

До грошового потоку відносяться чистий грошовий потік, чистий грошовий потік за фінансовою діяльністю, чистий грошовий потік за операційною діяльністю, чистий грошовий потік за інвестиційною діяльністю.

Сьогодні дослідження фінансового стану має велике значення для підприємств, оскільки стійкий фінансовий стан свідчить про стабільність фінансових ресурсів, стійку платоспроможність, ефективне вико-

ристання капіталу та своєчасну організацію розрахунків.

Для аналізу та оцінки фінансового стану підприємства є визначення поняття „фінансовий стан підприємства”. Узагальнюючи існуючі підходи відносно фінансового стану, підкреслимо, що кожен автор надає своєрідне визначення цього поняття.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення фінансових ресурсів – таке визначення наведено в Методиці інтегральної оцінки [3].

Інше трактування у Г.В.Савицької, а саме: фінансовий стан – це складна економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та здатність суб’єкта до саморозвитку на фіксований момент часу [4].

А.Г.Загородній, Г.Л.Вознюк, Т.С.Смовженко вважають, що фінансовий стан – це стан економічного суб’єкта, що характеризується наявністю фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб’єктами [5].

І.А.Бланк у праці „Основи фінансового менеджмента” пропонує розглядати поняття „фінансова позиція”. На його думку, фінансова позиція є станом обсягу та структури активів, капіталу, а також основних фінансових результатів діяльності підприємства на певну дату. Фінансова позиція є предметом аналізу та оцінки з метою виявлення реального фінансового стану підприємства. Фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання [6].

В.Г.Белоліпецький вважає, що фінансовий стан характеризується величиною або наявністю власних оборотних коштів [7].

Такі науковці, як Е.А.Макар’ян, Г.П.Герасименко, С.Е.Макар’ян стверджують, що фінансовий стан є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства [8]. На нашу думку, таке трактування поняття фінансового стану не розкриває всебічно сутності, а вказує тільки на один з елементів фінансового стану – платоспроможність.

Досить повним і ширшим поняттям ніж „фінансовий стан підприємства” є визначення сутності даного поняття у В.В.Осмоловського: „Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для

нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, платоспроможності підприємства та фінансової стійкості” [9].

Таким чином, розглянувши деякі теоретичні підходи до визначення фінансового стану підприємства та дослідивши й узагальнивши різні точки зору вчених-економістів щодо сутності цього поняття нами запропоновано таке визначення: фінансовий стан – це економічна категорія, яка визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства, за допомогою якої можна організувати розрахунки та забезпечити стабільність фінансових ресурсів.

Отже, можна зробити загальний висновок, що, дослідивши різні науково-теоретичні підходи зазначених вище авторів щодо економічної сутності поняття «фінансовий стан», мають місце певні розходження, пов'язані з одностороннім розглядом даної економічної категорії.

1. Васильева Л.С., Петровская М.В. Финансовый анализ. – М.: КНОРУС, 2006. – 544 с.
2. Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ООО «ТК Велби», 2002. – 424 с.
3. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій // Українська інвестиційна газета. – 2008. – №3. – С.9-12.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
5. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 3-тє вид., випр. та допов. – К.: Знання, 2004. – 378 с.
6. Бланк І.А. Основы финансового менеджмента. Т.2. – К.: Ника-Центр, 2007. – 487 с.
7. Белолипецкий В.Г. Финансы фирмы / Под ред. И.П. Мерзлкова. – М.: Инфра-М, 1999. – 298 с.
8. Макарян Э.А., Герасименко Г.П., Макарян С.Э. Финансовый анализ. – 4-е изд., испр. – М.: ИД ФБК_ПРЕСС, 2006. – 235 с.
9. Осмоловский В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности. – Минск: Новое знание, 2006. – 188 с.

Отримано 24.01.2011

УДК 330.131.7

А.О. ГРЩЕНКО

Харківський державний університет харчування та торгівлі

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Висвітлюються проблеми аналізу та оцінки фінансових ризиків як важливої складової теорії і практики управління.

Освещаются проблемы анализа и оценки финансовых рисков как важной составляющей теории и практики управления.